Autor Guste Santini
Srijeda, 01 Kolovoz 2007 12:23

Rodrigo de Rato upozorava: Svjetska gloabalizacija potencira svjetsku gospodarsku krizu

Velikoj ekonomskoj krizi iz 1929. godine prethodio je neprimjereni rast cijena dionica koje je svoje uporište imao u optimističkim očekivanjima. Do Krize je došlo kada su se dionice “prilagodile” realnim ketanjima u gospodarstvu (zapravo su pale iznad vrijednosti; umjesto optimizma nastupio je pseimizam) SAD su uspostavile SEC (Securities and Exchange Commission) kako bi se reguliralo tržište vrijednosnim papirima da se 1929. godina ne ponovi. Zakonsku regulaciju u svezi tržišta vrijednosnih papira, po uzoru na SAD, donose sve zemlje. Iako nije garancija da se “lom” na tržištu kapitala neće dogoditi svaki će vam financijski savjetnik, ispravno, reći kako SEC znači smanjenje rizika za investitore. I Hrvatska ima svoj SEC.

Ipak, kada se radi o preuzimanju (kupnji) tvrtke preko kamatne poluge, poznato kao LBO (Leveraged bay-out), dakle, preko kreditne linije, SEC nije takodjelotvoran.

U osnovi poslovna se kombinacija sastoji u očekivanju da je obveza izražena u kamati manja u odnosu na očekivani profit i izvodi na slijedeći način: Investitor promatra neku tvrtku; prati njezino poslovanje i prikuplja sve relevantne informacije. Kada ocjeni da je cijena tvrtke dovoljno niska i da je, prema tome, treba kupiti investitor poseže za kreditnim linijama kojima ostvaruje svoju poslovnu kombinaciju. Svej je dobro dok su akvizicije dobro odabrane i dok investitior temeljem svog poslvanja može uredno servisirati/vraćati podignuti kredit. Međutim, kada iz bilo kojih razlog investitor ne vrati dug nastupaju problemi za investitora kao dužnika ali i za kreditora ko vjerovnika. Ukoliko je iznos tih i takvih kreditnih linija velik nastupa kontrakcija što može imati multiplikativne učinke kako za investitore tako i za vjerovnike.

Dužnička kriza visoko zaduženih zemalja iz osamdesetih koja je počela sa Meksikom poznati je slučaj kada su poslovne banke (radilo se o najvećim američkim poslovnim bankama) došle u velike probleme jer su olako odobravale kredite i tako povećale rizičnost svoje aktive. Upravo zbog toga danas centralne banke i definiraju iznos najvećeg kredita pojedinom komitentu kako iste ne bi “potrošile” fondove rezervi (glavnica je temeljno pokriće deponentima).

Upravo rastući iznosi kredita koji se odobravaju investitorima za LBO zabrinjavaju čelnog čovjeka MMF-a. Naime, dok su LBO transakcije u 1999. godini iznosile manje od 100 milijardi dolara, u prošloj 2006. godini one su bile veće od 450 milijardi dolara. Izrazimo li te iznose u veličini BDP-a Hravatske imamo da su transakcije u 1999. godini iznosile manje dva BDP-a, a u 2006. godini više od devet bruto domaćih proizvoda. Bez obzira koliko Hrvatska bila mala zemlja radi se o velikim iznosima pa, prema tome, i o potencijalno velikim rizicima. Kako se najavljuje cijena koja će se platiti za LBO preuzemanje iznosi čak 100 milijardi dolara. Očito su očekivanja velika i “igrači” očekuju znantne profite. Uvijek je to tako. Kada balon pukne tada nastaju mnogostruki problemi.

Vratimo se Velikoj Krizi. Najveću su cijenu platili radnici i farmeri. Ne treba zaboraviti da javni radovi nisu rješili problem nezaposlenosti koja je nastala temeljem Krize. Problem zaposlenosti

je rješio II svjetski rat.

Uostalom u nekontroliranom globaliziranom svijetu postoje mnogi rizici. Poznato je da su razvijeni razvijeniji a nerazvijeni nerazvijeniji. Jedanko je tako poznato da su cijene sirovina visoke (Kina je jedan od najznačajnijih generatora rasta cijena sirovina), posebice nafte. Veće stope rasta međunarodne razmjene u odnosu na stope rasta svjetskog bruto proizvoda čini svijet ranjivijim. Već smo bili svjedoci da lom na nekoj od svjetskih burzi inicira drame na drugim burzama. Nije bez razloga naglašavano da kada SAD dobije prehladu u Europi vlada epidemija.

Očito, javna izjava tako visoko pozicioniranog financijskog stručnjaka mora zabrinjavati svakog dužnika/vjerovnika jer u slučaju pucanja kreditnog balona kamatne će se stope vrtoglavo povećati što za dužnika može značiti kolaps. Istovremeno i vjerovnici će platiti visoku cijenu jer mnoga dugovanja neće naplatiti. Dovoljno je podsjetiti da su se potraživanja prodavala i po desetak cenati za dolar. Neki su na tome zaradili ali to je druga priča.